

Владислав Павлик
orcid.org/0000-0001-9081-3328
Аспірант третього року навчання
факультету історії та філософії
ОНУ імені І. І. Мечникова
(Україна, Одеса)
pavlovich2305@gmail.com

ФУТБОЛ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: ДО ПИТАННЯ ПРО ФУТБОЛЬНУ ГЕРАЛЬДИКУ

Анотація

У даній статті йдеться про виникнення та становлення футбольної геральдики як одного із основних елементів сучасного футболу. Наведені приклади футбольних емблем клубів та національних збірних. Дана стаття дає можливість побачити, що сучасний футбол вже давно перестав бути просто грою, а перетворився на глобальний феномен. Футбол невід'ємно пов'язаний з великою кількістю історичних, етнологічних, та соціокультурних аспектів. У статті зроблено спробу аналізу спільних та відмінних рис, що притаманні емблемам футбольних клубів різних країн.

Ключові слова: футбол, історія, культура, геральдика, емблеми, етнологія.

Vladyslav Pavlyk
Faculty of History and Philosophy
ONU named I I Mechnikova
(Ukraine, Odesa)
pavlovich2305@gmail.com

FOOTBALL IN A GLOBALIZED WORLD: ON THE QUESTION OF FOOTBALL HERALDICS

Summary

This article deals with the emergence and formation of football heraldry as one of the main elements of modern football. Examples of football emblems of clubs and national teams are given. This article gives you the opportunity to see that modern football has long ceased to be just a game, and has become a global phenomenon. Football is inextricably linked to many historical, ethnological, and sociocultural aspects. An attempt is made to analyze the common and distinctive features of the coats of arms of football clubs of different countries.

Modern football is an ethnocultural phenomenon. Attributes and symbols become an element of globalization and identification. Undoubtedly, the main element of football symbols is the emblem or emblem of the club. Football in the modern world forms a separate culture that needs to be studied and researched.

The purpose of this article is to trace and analyze the transformation of football heraldry and ethno-cultural features of football emblems

The historiography of the study of football and football paraphernalia in particular is quite specific and diverse. The works of researchers of football culture and the attributive-symbolic component of the game of football are important.

So the conclusion can say that emblem is the most important of the club's football attributes. He has accompanied the team since its inception, is a source of pride for fans and players and can tell a lot about the history of the club and the city he represents, contains information about the traditions and cultural features of his native region. Therefore, it is a valuable and integral component of football teams and a very interesting object of study.

Keyword: *football, history, culture, heraldry, emblems, ethnology.*

Постановка проблеми. Сучасний футбол, як і велика кількість інших культурних феноменів в глобалізованому світі оточують різні аспекти. Важливим складником формування футбольної та спортивної культури є атрибутика. Сьогодні атрибутика та символіка стає елементом глобалізації та ідентифікації. Безперечно основним елементом футбольної символіки є герб або емблема клубу. Футбол в сучасному світі формує окрему культуру, яка потребує вивчення та дослідження. Проте футбол в цілому та питання атрибутивно-символічних аспектів футболу (таких як герб) нині є малодослідженим.

Аналіз досліджень. Історіографія питання дослідження футболу та футбольної атрибутики зокрема є досить специфічною та різноманітною. Важливими є праці дослідників футбольної культури та атрибутивно-символічної складової гри у футбол. Головним чином у роботі було використано два типи джерел – офіційні сайти та праці дослідників футбольної атрибутивно-символічної культури. Серед інтернет-сайтів найважливішими є сайт Федерації футболу України (Оф.сайт ФФУ) та сайт Міжнародної футбольної асоціації ФІФА (Оф.сайт ФІФА). Роботи А. Дандеса (Дандес, 2003), С. Егорова (Егоров, 2002), А. Кузнєцова (Кузнєцов, 2004) послуговували важливим джерелом у дослідженні атрибутивного компоненту гри у футбол. Автори у своїх роботах дають вичерпну характеристику головним атрибутам та символам гри у футбол. Ключова роль у цьому відведена саме ідентифікації – власне гербам та емблемам. Офіційні сайти стали головними джерелами щодо точності встановлених правил де вказані особливості використання гербів на формах команд, а також

актуальною інформацією щодо теперішнього вигляду емблем (гербів) футбольних клубів і їх історичною ретроспективою.

Мета. Прослідкувати та проаналізувати трансформацію футбольної геральдики і етно-культурні особливості футбольних емблем

Виклад основного матеріалу. Футбольний герб – здавалось б просто зображення, картинка на футболці чи на прапорі. Але це на перший погляд. Виявляється все не так просто, герб має масу символів та знаків, які можуть багато розказати не тільки про історію футбольного клубу, а й про місто та народ, який він представляє. Герб супроводжує команду від самого її заснування, переживаючи з нею перемоги та поразки. Герб – основний індикатор відображення історії футбольної команди. Тож не дарма футболісти носять його на грудях біля серця (Алексеева, 2011: 313).

Герб є важливим атрибутом ідентифікації футбольного клубу наряду з назвою, талісманом та прапором, дуже часто герби титулованих та популярних у всьому світі футбольних команд стають справжніми брендами. Жоден футбольний клуб не може обійтись без герба – за регламентом ФІФА він є обов'язковим (Оф. сайт ФІФА). Окрім цього, сьогодні однією з найважливіших складових футболу є маркетинг. Наприклад у Західній Європі та США герб (емблема) – це важлива частина комерції, оновлювати його не тільки цікаво, але й вигідно, тому що це несе за собою продаж нових колекцій клубного одягу, нових товарів, сувенірів, буклетів.

Проте історично футбольний герб має відображати минуле свого клубу, сучасність та мету. В гербі мають бути присутні символи та кольори, які притаманні цьому клубу, які належать до його походження та витоків. Герб клубу може пояснювати, хто й чому його заснував, які завдання клуб і його засновник перед собою ставив (Міхеєв, 2013: 51).

На жаль, у сучасному футболі, не завжди вдається довести справу до історично вірного варіанту футбольної емблеми, часто бувають необхідні відхилення від жорстких вимог геральдики.

На відміну від традиційних гербів, футбольні – мають зазвичай кілька простих шаблонів проектування. За основу у більшості з них береться щит, ромб, коло, або комбінація різних елементів. Вкрай рідко щит буває порожнім, тобто без зображень чи емблем. Звичайно у ньому поміщаються або особливі фігури, що мають умовні значення або предмети, які є символом або ж атрибутом клубу, взяті з природи, суспільного побуту, наук, мистецтв, і навіть фантастичні. Досить розповсюдженим явищем є зображення герба міста або району, в якому виникла та грає команда.

Майже всі футбольні герби порушують одне з головних вимог офіційної, історично усталеної геральдики – в гербах не можна використовувати ніякі літери, якщо мова, звичайно, не йде про девізну стрічку під гербовим щитом. Також не можна поміщати в герб дати заснування та іншу цифрову і текстову інформацію. Герби визнають тільки мову символів та емблем.

Але в наш час стали виділяти особливий розділ геральдики – футбольну геральдику, яка має свої правила і норми. І якщо розглядати емблеми футбольних клубів з точки зору цього розділу геральдики, то будь-яку з них можна назвати футбольним гербом (Міхєєв, 2013: 49).

В Європі футбольний герб – широкоживаний символ клубу, який ми бачимо скрізь, це своєрідний бренд та обличчя клубу. Йому приділяється велика увага, періодично проходять його оновлення (Оф. сайт ФФУ).

Розглянемо кілька найцікавіших варіантів футбольних емблем країн Європи. Емблеми українських та російських футбольних команд не були включені в дослідження, так як останні були створені відносно недавно, відповідно їх герби не несуть в собі достатньо історичної інформації.

Візьмемо, наприклад, герб «Мілана». По суті, для простого глядача, це овал з колом усередині. У колі справа хрест, зліва червоно-чорні смуги. Але, виявляється, кожна частинка цієї композиції щось означає. Лангобардський хрест на білому полі – символ першого хрестового походу та самого міста Мілан, червоно-

чорні смуги повинні асоціюватися у суперників з дияволом, тим самим залякуючи їх. Три букви зверху «А.С.М» розшифровуються, як «Associazione Calcio Milan» (назву, яка носить «Мілан» з 1938-го). 1899 – дата заснування клубу.

«Барселона» – клуб знайомий багатьом у світі, також є одною з найбільш політизованих команд в історії завдяки прагненню Каталонії здобути незалежність від Іспанії. Це стало не тільки відображенням на атрибутивно-символічному значенні емблеми клубу, а й у поведінці та філософії вболівальників і фанатів клубу. Клуб має довгу та насичену подіями історію і відповідно дуже цікавий герб.

Емблема Барси має форму «котла», розділеного на три частини. У двох верхніх відтворюється прапор міста Барселона, тобто Хрест святого Юрія і прапор Каталонії. У нижній частині розташований шкіряний м'яч зразка першої половини ХХ століття на тлі синьо-гранатових смуг – кольорів клубу. У центрі щита на золотистій смузі, яка відділяє верхню і нижню частини герба, виведені ініціали назви клубу FCB (Football Club Barcelona).

Протягом всієї історії клубу було кілька варіантів герба клубу, але практично завжди з однаковим дизайном, за винятком окремих нововведень. Так з моменту свого створення клуб використовував герб міста Барселони як власний, демонструючи тим самим тісний зв'язок з рідним містом, і лише в 1910 році керівництво поставило питання про створення власної емблеми. Був проведений конкурс, який виграв Карлес Комамала. За часів правління Франциско Франко аббревіатура FCB була замінена на CFB (Club de Futbol Barcelona), чотири червоні палички були замінені урядовим замовленням на дві з наміром, щоб це не було каталонським прапором.

У 1949 році прапор знову з'явився на емблемі клубу на честь його 50-річчя, а в 1974 році був повернений англійський варіант назви клубу, відповідно, аббревіатура стала колишньою.

Сучасний вигляд емблема клубу прийняла в 2002 році, завдяки дизайнеру Серахіму Клару. Обриси герба тепер мають більш плавні форми – внизу замість тризуба залишився один наконечник, те ж саме

відбулося і з боків. Також були видалені крапки, що розділяють ініціали клубу, і змінено тип накреслення самої абрєвіатури (Кузнецов, 2004: 154).

«Реал Мадрид» – найтитулованіший футбольний клуб Іспанії. Лідер по продажу клубної атрибутики у світі. Емблема футбольного клубу «Реал» виповнена у надзвичайно цікавій композиції і увіковічнала у собі величну історію команди. Традиційно футбольний герб клубу виповнений у формі круга. В центрі емблеми представлені три літери, що поєднані між собою. Літери «F» «C» «M» означають Madrid Club de Fútbol (футбольний клуб Мадрид). Верхівку гербу прикрашає корона, що стала символом королівського клубу і нагадує про королівські традиції клубу. Король Альфонс XIII у 1920 р. дозволив додати до назви команди титульне слово «real» – «королівський» (Оф. сайт ФІФА). Саме з такою назвою клуб і відомий зараз у всьому світі. Традиційно ця корона на емблемі клубу зображена із хрестом на верхівці. Про те, така ніби-то дрібниця у футбольній геральдиці повела за собою досить резонансні рішення у теперішній історії клубу. Через те, що продукцію з символікою команди почнуть продавати в країнах Близького Сходу, інвестори попросили клуб відмовитися від зображення хреста на емблемі. Футбольний клуб співпрацює з компанією «Marka», яка придбала права на виробництво та продаж продукції з символікою «Реала» в країнах Близького Сходу. Згідно з умовами контракту, «Реал» погодився прибрати хрест з корони, зображеної на їхньому гербі. «В країнах Перської затоки потрібно бути обережними, тому що тут чутливо ставляться до будь-якого зображення хреста», – заявив віце-президент Marka Халед аль-Мхеїрі. Хрест приберуть лише з емблеми, яку будуть наносити на продукцію для продажу в країнах Близького Сходу. Емблема самого клубу не зміниться. «Реал Мадрид» планує заробити на емблемі без хреста близько 50 мільйонів євро. Це вже не вперше «Реал» усуває хрест з емблеми: раніше це також робилося під час будівництва Real Madrid Resort Island в Об'єднаних Арабських Еміратах у 2014 році у рамках порозуміння із своїм торговим партнером – Національним банком Абу-Дабі. Тоді це викликало

протести членів та вболівальників іспанського клубу. Нині католицьке товариство «Enraigados» (Вкорінені) розпочало кампанію зі збору підписів, аби не усувати хрест з емблеми в арабських країнах. У той час, коли християн переслідують у багатьох країнах Африки та Азії, Флорентіно Перес (президент клубу) вирішив усунути хрест, щоби не втратити багатомільйонний контракт. Цим рішенням «Реал Мадрид» повертається спиною до 800 тис. християн, які живуть в Об'єднаних Арабських Еміратах, а це 12,6% мешканців, – йдеться у заяві «Enraigados». Активісти нагадують, що футболісти «Реалу» завжди грають у футболках із емблемою з хрестом і ніхто ніколи не висловлював спротиву стосовно цього. Крім того, хрест розміщено на прапорах багатьох європейських країн. І влада країни не усуває хрест із прапору, коли до неї приїжджають делегації з мусульманських країн.

«Реал Мадрид» – це не перший європейський футбольний клуб, який усуває християнський символ під натиском мусульманських бізнесових партнерів. ФК «Барселона» забрав з емблеми хрест св. Юрія, аби продавати більше футболок у мусульманських країнах (Дандес, 2003: 614). А французький клуб «Paris Saint Germain», що належить до Королівської родини Катару, також змінив свій герб, усунувши королівську колиску. Цей елемент вважається образливим в арабському світі, тому що він пов'язаний із династією, яка брала участь у Хрестових походах.

Класичною, з точки зору футбольного герба у формі щита, можна назвати емблему футбольного клубу з Більбао «Атлетік».

Емблема клубу виповнена у червоно-біло-чорних кольорах. Зокрема подібна кольорова гамма присутня у багатьох футбольних клубів Іспанії. Зумовлено це тим, що у свій час за для того, щоб пошити форму для футбольного клубу, персонал їздив до Англії за тканиною. найдешевшими виявились тканини червоних та білих кольорів. У центрі емблеми «Атлетіка» представлений герб міста Більбао. Зверху та внизу щита чорними літерами написана назва команди.

Емблема іспанської «Севілії» виконана у формі геральдичного щита, розділеного на три нерівних частини. Зліва вгорі знаходиться частина герба міста Севілья – святі Ісидоро, Фернандо і Леандро, які вважаються покровителями міста. Права верхня частина – аббревіатура клубу SFC (Sevilla Futbol Club), написана вензельним шрифтом. Ці букви були частиною і старого герба, який використовувався клубом з 1905 по 1922 рік. Нижня і найбільша частина, за однією з версій, – біло-червоний прапор короля Фернандо III, який в ході Реконквісти відвоював Севілью у арабів. На з'єднанні трьох частин герба знаходиться футбольний шкіряний м'яч, виконаний в стилі початку XX століття.

«Манчестер Юнайтед» – найтитолованіший футбольний клуб Англії (Оф. сайт ФІФА). Герб самого міста Манчестер використовувався як емблема клубу аж до 70-х років. У 60-х роках був розроблений перший герб, який відображав назву футбольного клубу і основу гордість міста: три лінії, що позначають три місцевих річки, корабель, що позначає торгову основу міста і Манчестерський судноплавний канал. У 70-х роках команда отримала прізвисько «Червоні дияволи». У зв'язку з цією подією, в 1973 році на клубному гербі відбулося невелике, але значиме зміна: на місці трьох річок розташувався червоний диявол. З тих пір футболістів Юнайтед почали називати червоними дияволами. У 1998 році емблема знову зазнала зміни, були допрацьовані і поліпшені дрібні деталі, прибраний напис «Football Club» і в кінцевому підсумку емблема 1998 використовується Манчестером у всіх змаганнях і по сьогоднішній день.

Емблема футбольного клубу «Ліверпуль» відома у всьому світі, вона є дуже цікавою і привертає багато уваги. Не менш цікавою є історія створення цієї емблеми. Червона пташка на гербі стала чимось подібним до легендарних птахів Фенікс або Сирени – яких не було в природі, проте вчені на повному серйозі сперечаються, який вид вимерлих в Мерсисайді пернатих міг бути її прототипом. Сама по собі вона є символом не тільки клубу, але й всього міста – адже вона зветься птахом Лівер (від Liverpool).

Ліверпуль є символом тоді ще невеликого рибальського селища з кінця XIV століття. В XVI столітті Ліверпуль починає розвиватися як пункт перекиду англійських військ в Ірландію, і в 1797 році місту присвоюють герб. Правда, його символіка бере початок ще з часів заснування королем Джоном (Іоаном Безземельним) у 1207 році. Футбольний клуб запозичив цю птицю з герба свого міста.

У тому, що стосується походження цього птаха, існує безліч легенд: нібито це орел, взятий зі старої печатки короля Джона, згідно з іншою – орла «схрестили» з бакланом, відповідно до третьої – ця птиця водилася у водоймах в околицях міста. Щодо того, що несе пташка в дзьобі, також існують суперечки. Деякі вважають, що це риба. Пояснення непогане, тільки все ж більш вірною здається думка, що в дзьобі у пташки річкова водорість, яка називається Лівер.

Загалом, міфічну птицю Лівер ніхто ніколи не бачив. Незважаючи на це, вона є символом Ліверпуля ось уже майже сім сотень років. Лівер став невід'ємною частиною міського фольклору. На честь напівказкової істоти в 1911 році навіть було побудовано «Royal Liver Building» – Королівську будівлю Лівера.

На його баштах знаходяться статуї легендарних мешканців берегів ліверпульської затоки. У Ліверпулі існує легенда. Кажуть, якщо біля будівлі пройде абсолютно щирий, чесний чоловік, бронзові Лівери на деякий час оживуть і заплещуть крилами (Кузнецов, 2004: 159).

Восени 2008 року клуб звернувся до Комітету з прав інтелектуальної власності Великобританії з заявкою на реєстрацію культового зображення. Таким чином керівництво «Ліверпуля» сподівалося покласти край виробництву величезної кількості підробленої сувенірної продукції зі знаменитою емблемою. Однак, міська влада несхвально віднеслася до наміру клубу, звинувативши його у спробі «вкрасти» герб міста.

Одним з найстаріших футбольних клубів світу – «Арсенал» за свою історію мав декілька варіантів емблем у різний час. На першому гербі команди, представленому у 1888 році було зображено три гармати, націлені вгору. Іноді їх плутають з димарями, але оздоби у

вигляді голови лева та каскабеля дають чітко зрозуміти, що зображено саме зброю. У 1913 році, після переїзду на Хайбері, герб був змінений, але через дев'ять років. У 1922 році герб все ж відновили. Тоді замість трьох на емблемі залишили одну гармату, яка вказувала на схід, та додали напис – каноніри. Але новий герб існував теж не довго, бо вже за три роки гармату «розвернули» на захід і трохи модернізували (Егоров, 2002: 225).

У 1949 році клуб представив нову емблему. Гармату залишили, як була на попередній емблемі, але назву команди було написано готичним письмом, а також вперше з'явився девіз латиною – «Victoria Concordia Crescit» (Перемога приходить з гармонією), яку вигадав Гаррі Гомер. Через численні зміни емблеми Арсенал фактично не володів авторськими правами на логотип. Та незважаючи на це, команда все ж виграла позов на вуличного продавця, який реалізовував «неофіційну» символіку клубу. Але потреба у правовому захисті залишилася. Тому у 2002 році було представлено нову емблему, з більш сучасними вигнутими лініями та спрощеним стилем.

У сезоні 2011/12 Арсенал відзначив свій 125-річний ювілей. Свято передбачало і зміну емблеми на цілий сезон. Емблему білого кольору оточували 15-ть дубових листочків з правого боку, і 15-ть листочків лаврового листя з лівого. Дубове листя символізувало 15 джентльменів, які були першими гравцями в історії клубу, а лаврове листя – внесок засновників клубу. Також лавровий листок мав символічне значення переможців.

Для деяких англійських футбольних клубів характерним є застосування на емблемі червоної та білої троянд. Цей факт є підтвердженням реальної історичної події «Війни червоної та білої троянд».

Цікавою, з точки зору дослідження, є емблема англійського футбольного клубу «Блекберн Роверс» та молодіжної академії цього клубу.

Герб клубу має форму круга. На емблемі основної команди у центрі композиції представлена квітуха червона троянда, що має

відношення до походження клубу із графства Ланкашир. З боків круга вказана дата заснування клубу – 1875 рік. Зверху напис назви команди «Blackburn Rovers FC» Внизу емблеми надпис «Arte et labore» що у перекладі з латини означає «мистецтвом та працею». Традиційні кольори команди білий та синій (Оф. сайт ФІФА).

Емблема ж академії клубу, тобто молодіжної команди, має таку ж саму кругу форму, але символи на емблемі істотно змінені за своїм сенсом. Квітуха троянда, що мала місце на емблемі основної команди, замінена на троянду, що лише має розцвісти, яка ще у бутоні. Символізм подібного значення привертає своєю увагою до думки, що ці гравці розкриваються, демонструючи свій талант на рівнях до 19 років (U19) і проходять підготовку на тренуваннях для того, щоб грати в основній професійній команді.

Також з емблеми зникає рік заснування клубу, а нижній надпис «Arte et labore» замінюється на «Academy» (академія).

Прикладом унаслідування багатьох традицій та надзвичайно різних культур є емблема шотландського футбольного клубу «Хіберніан».

Традиційно «Хіберніан» виступає у формі біло-зеленого кольору, що вказує на ірландське коріння клубу, притому, що ще на початку свого становлення грала у футболках в горизонтальну смужку. У 1977 році «Хіберніан» став першим в Шотландії клубом, що розмістив на своїй ігровій формі комерційну рекламу, що на якомусь етапі навіть привело до конфлікту інтересів з телевізійними компаніям, які погрожували бойкотом ігор клубу (Зильберт, 2001: 50). Більш складна ситуація склалася з логотипом клубу, дизайн якого змінювався кілька разів, відображаючи тим самим триваючі дискусії щодо витоків, походження і нинішньої ідентифікації «Хіберніана». У 1950-х роках з емблеми зникла ірландська арфа, проте у 2000 році, коли був затверджений нинішній дизайн логотипу, вона знову повернулася на своє місце. Як заявив у свій час директора Музею Шотландського Футболу Гед О'Брайен, нинішній дизайн емблеми «Хіберніан» показує, що клуб знаходиться в комфортних відносинах з усіма потоками традицій – арфа вказує на приналежність

до Ірландії, вежа – на приналежність до Единбургу, а човен – на портовий район Лейт, де і базується клуб.

Герб турецького футбольного клубу «Фенербахче» має форму кола. Перш за все дана емблема є прикладом зображення на футбольному гербі особливостей географічного розташування району з якого походить клуб, і місцевим природнім багатством. Маяк, розташований на мисі Фенербахче, мав великий вплив на дизайн першої емблеми клубу, в якій використовувались жовтий і білий кольори нарцисів, що росли довколо маяка. Форма також була розроблена з жовтими і білими смугами. Емблему та кольори клубу були змінені в 1910 році, коли Хікмет Топузєр (розробник емблеми клубу) змінив колір на жовтий і темно-синій, які можна побачити і сьогодні (Егоров, 2002: 229).

Сам Топузєр описує історію емблеми клубу так: «Після зміни кольорів нашого клубу важко було створити герб, в якому б фігурували всі наші кольори. Мої друзі довірили цю складну роботу мені. По-перше, я постарався зобразити на гербі кольори нашого національного прапора – червоний і білий. Потім в центрі на щиті були розміщені жовтий колір і темно-синій. Я написав ім'я клубу і дату заснування на білому фоні. У кожен відтінок я вклав певний сенс. Дизайн сподобався моїм друзям. Проект відразу ж полюбили мої друзі, і ескізи були спрямовані дизайнеру Тевфіку Хаккару, який у той час перебував у Німеччині» (Егоров, 2002: 229).

Після створення нового турецького алфавіту у 1928 році, дизайн був залишений, але назва клубу на емблемі була змінена на «Fenerbahçe Spor Kulubu – 1907». Досі кольорами форми залишаються жовто сині, а на гербовому щиті «Фенербахче» зображені п'ять різних кольорів. Білий означає чистоту і розкрите серце, червоний – любов і відданість клубу, а також турецький прапор, жовтий – заздрість конкурентів, темно-синій – благородство. Лист дубу, зображений поверх синьої і жовтої секцій, символізує міць і силу членів «Фенербахче», зелений колір листа відображає успіхи стамбульського клубу (Егоров, 2002: 230).

Офіційний герб італійського футбольного клубу «Ювентус» зазнав незначних змін з другої половини ХХ століття. На 2016 рік логотип клубу це: овальний щит, посічений у вертикальному напрямку п'ятьма вертикальними смугами; зверху назва клубу, тоді як низ прикрашає своєрідна орифлама: білий силует бика, що стоїть на задніх лапах (як символ Туринського Муніципалітету, де клуб був заснований), на тлі чорного сферичного трикутника, над яким зображена чорна ж корона – ремінісценція «Аугусти Торінорум», старого міста римської пори, чийм культурним спадкоємцем є сучасна столиця П'ємонту.

У минулому опукла частина емблеми була пофарбована в синій колір (інший колір Туріну) і, більш того, була увігнутою. Те, що ми бачимо зараз, – результат недавніх змін. Також варто зауважити, що раніше емблему клубу прикрашали дві золоті зірки, право наносити які «Ювентус» здобув, вигравши 10-й і 20-й чемпіонські титули. Але в 2005 році чомусь від них відмовилися, однак в 2008 році дві золоті зірки знову з'явилися на футболках.

Протягом 80-х офіційною емблемою «Старої Синьйори» була зебра – символ футбольного співтовариства Турина – з рівновіддаленими від сторін голови зірками і офіційною назвою, оформленим у вигляді арки, над усім (Егоров, 2002: 237).

Що ж стосується гербів та емблем національних збірних, то тут переважно домінують загальнодержавні кольори та символи. У більшості випадків герб національної збірної співпадає з державним гербом країни, але має інше оформлення і в контексті кольорової гамми емблеми збірної може змінюватись і колір самого гербу. Найбільш розповсюдженими зображеними на емблемах національних збірних є різні тварини або птахи. Найчастіше це орли (збірна Австрії, Польщі, Німеччини, Чорногорії), та леви (збірна Англії, Нідерландів, Шотландії, Чехії).

Також частим мотивом у створенні гербів національних команд слугують елементи державного прапора країни (збірна Греції, Грузії, Македонії, Ісландії), а також державний герб (збірна України, Іспанії, Угорщини, Словаччини). У більшості випадків зберігається

стандартна форма футбольних гербів. В основі: щит, коло, рідше ромб, квадрат чи будь-яка інша фігура, в яку вписаний герб національної збірної.

Висновки. Отже, герб – найважливіший з футбольних клубних атрибутів. Супроводжує команду від самого заснування, є гордістю для фанатів та футболістів і може багато що розповісти з історії клубу та міста, яке він представляє, містить інформацію про традиції та культурні особливості рідного йому регіону. Тому є цінним і невід’ємним компонентом футбольних команд та цікавим об’єктом дослідження.

Список використаних джерел і літератури

Офіційний сайт Федерації футболу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ffu.org.ua/ukr/ffu/>

Офіційний сайт Міжнародної Футбольної Асоціації (ФІФА) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.fifa.com/>

Алексеева, 2011 – Алексеева Д. А. Футбольная дипломатия – средство ремента политических проблем // Мир и политика, 2011. №7. Москва: : История. С. 312-313.

Дандес, 2003 – Дандес А. Фольклор: семиотика или психоанализ. Москва: Исток, 2003.–С. 614.

Егоров, 2002 – Егоров С. Геральдика для всех. Москва: Москва, 2002. С. 225-237.

Зильберт, 2001 – Зильберт А. Б. Спортивный дискурс: базовые понятия и категории: исследовательские задачи // Язык, сознание, коммуникация : сб. статей. Москва: МАКС Пресс, 2001. Вып. 17. С. 45-55.

Кузнецов, 2004 – Кузнецов А. Розы, лилии и квівер. Москва: История, 2004. №19. С. 154-159.

Міхеєв, 2013 – Міхеєв О. Д. Футбольні клубні атрибути: герби // Матеріали 69-ї звітної студентської наукової конференції ОНУ імені І. І. Мечникова. Одеса, 2013. С. 48-51.

References

Official site of the Football Federation of Ukraine [Electronic resource]. Access mode: <http://www.ffu.org.ua/ukr/ffu/>

Official site of the International Football Association (FIFA) [Electronic resource]. Access mode: <http://www.fifa.com/>

Alekseeva, 2011 – Alekseeva D.A. Football diplomacy is a means of changing political problems // World and Politics, 2011. №7. Moscow: History. pp. 312-313.

Dandes, 2003 – Dandes A. Folklore: semiotics or psychoanalysis. Moscow: Istok, 2003. P. 614.

Egorov, 2002 – Egorov S. Heraldry for all. Moscow: Moscow, 2002. 225 p.

Silbert, 2001 – Silbert A. B. Sports discourse: basic concepts and categories: research tasks / B. A. Zilbert, A. B. Zilbert // Language, consciousness, communication: collection of articles. Articles Moscow: MAKS Press, 2001. Issue. 17. Ss. 45-55.

Kuznetsov, 2004 – Kuznetsov A. Roses, lilies and clover. Moscow: History, 2004. №19. 154 p.

Mikheev, 2013 – Mikheev O. D. Football club attributes: coats of arms // Proceedings of the 69th reporting student scientific conference of ONU named after I. I. Mechnikov. Odessa, 2013. P. 48-51.